

СЕМАНТИЧНІ ПРОЦЕСИ В ЧЕСЬКІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Випуск 19.
УДК 811.162.3*37*276.6: 33

Пілецька Н. Семантичні процеси в чеській економічній терміносистемі; кількість бібліографічних джерел – 10; мова українська.

Анотація. У статті описано семантичні процеси в сучасній чеській економічній термінології. Розглянуто нові чеські економічні терміни, утворені семантичним способом внаслідок таких процесів переосмислення значень загальноновживаних слів: термінологізації, метафоризації і метонімізації.

Ключові слова: чеська економічна термінологія, семантичний спосіб, метафоризація, метонімізація, термінологізація, детермінологізація, ретермінологізація.

Resume. The semantic processes in modern Czech economic terminology have been considered. New Czech economic terms formed by semantic method have been examined. These terms have been created as a result of the reinterpretation processes of meanings of generally used words: metaphorization, metonymization, terminologization, determinologization, reterminologization.

Key words: Czech economic terminology, semantic method, metaphorization, metonymization, terminologization, determinologization, reterminologization.

Переважає більшість європейських мов у творенні нових термінів надає перевагу власним мовним ресурсам. Чеська мова чи не найбільше з усіх слов'янських мов пропагує словотворення (як і термінотворення) на власному мовному ґрунті. Потребу номінації нових понять чеська економічна термінологія реалізує двома шляхами: деривацією та переосмисленням значень готових лексем (зокрема метафоричними метонімічними переносами). Об'єктом аналізу даного дослідження стала генетична група новітніх чеських економічних термінів, яка виникла внаслідок переосмислення загальноновживаних чеських слів.

На думку авторів книги «Основи термінотворення», надання наявним словам нових значень займає важливе місце серед способів творення за рахунок внутрішніх ресурсів мови [1:9]. Семантична деривація передбачає переосмислення загальноновживаних слів: використання вже наявних у мові засобів в новій для них функції номінації спеціального поняття є необхідною закономірністю розвитку словникового запасу мови. Процес розвитку нових значень здійснюється за допомогою відомих моделей, серед них розширення і звуження семантики вихідної лексики. Деколи терміни, утворені шляхом надання нового значення, втрачають зв'язок зі словами, на базі яких вони виникли.

Нові чеські економічні терміни, утворені семантичним способом, виникають внаслідок таких процесів переосмислення значень загальноновживаних слів: термінологізації, метафоризації і метонімізації. Тісно пов'язаний з ними процес повторного переосмислення готових термінів, тобто ретермінологізація, а також зумовлена відкритістю економічної терміносистеми детермінологізація готових термінів і проникання їх в економічну свідомість пересічного чеха.

Одним з найпродуктивніших семантичних способів поповнення терміносистем новими лексемами в чеській мові є термінологізація загальноновживаних слів. Крім неї, широко використовують-

ся метафоризація та метонімізація загальноновживаних слів і ретермінологізація наявних у мові термінів. Аналіз розбудови економічної підсистеми сучасної чеської літературної мови передбачає розгляд метафоризації як стійкого механізму творення нових лексичних одиниць, а не засобу використання стилістичних тропів, пов'язаного з поетичною функцією мови.

Термінологізація загальноновживаних слів

Термінологізація – це збагачення фонду термінології наявними мовними одиницями загальнолітературної мови в процесі вторинної номінації.

Рух із сфери загальноновживаної лексики до термінологічної відбувається за двома напрямками: шляхом розвитку вторинних термінологічних значень у звичайних лексичних одиницях і шляхом використання загальноновживаних слів у складних термінах [4 : 255].

Більшість економічних термінів, які прийшли із літературної мови, утворилися внаслідок звуження обсягу значення загальноновживаних слів. Суть цього способу полягає в тому, що під час звуження значення слова основні диференційні ознаки двох понять стають однаковими, проте для спеціального поняття в термінологічній системі є ще й інші ознаки, притаманні для нового поняття і відсутні в загальноновживаному понятті, наприклад: **bankovní den, bilanční skupina, cenová deformace, částka akreditiv, daňová regulace, finanční rovnováha, kreditní karta, liberalizace trhu, marketingová metoda, mimorozpočtové prostředky, nákupní průzkum, nemisní papír, peněžní reforma, podnikatelský plán, pojišťovací operace**. Наведені словосполучення ілюструють спеціалізацію лексичних одиниць (**den, skupina, částka, deformace, karta, liberalizace, metoda, operace, papír, prostředky, plán, průzkum, reforma, regulace, rovnováha**), їх пристосування для позначення професійних понять економічної сфери, що супроводжуються включенням додаткових позначень, як правило, визначень, які найчастіше не-

суть термінологічне навантаження. Наприклад, у словосполученні **podnikatelský plán** загальноживане слово **plán**, що означає задум, проект, що передбачають хід, розвиток чого-небудь (тлумачний словник, набуває іншого додаткового значення – документ, що містить систему заходів чи програму дій, пов'язаних часом і місцем реалізації, узгоджених з метою і ресурсами та спрямованих на отримання максимального прибутку через реалізацію підприємницького проекту (угоди), зокрема й інвестиційного. У словосполученні **finanční rovnováha**, лексема **rovnováha**, що означає стан згоди, домовленості, який досягається завдяки впливу різних чинників конкретизується у сполучі і вказує на стан фінансів підприємства, за якого грошові надходження підприємства рівні його потребі в коштах для виконання поточних платіжних зобов'язань або де-що перевищують її, тобто коли наявні кошти і виплати підприємства збалансовані в часі. **Den** – це часовий відрізок, що триває двадцять чотири години; **burzovní den** – визначений правилами біржі робочий день або період часу, протягом якого відбуваються біржові торги і фіксують біржові курси, з яких розпочинається укладення біржових угод на наступному аукціоні. **Hodina** – часовий період, що триває шістьдесят хвилин; **pracovní hodina** – одиниця обліку відпрацьованого чи невідпрацьованого на виробництві часу. **Rok** – календарний період тривалістю 12 місяців; **rok rozpočtový (finanční)** – час, протягом якого виконується державний бюджет. Подані приклади свідчать про те, що значення загальнолітературних слів у терміносполучках деталізуються способом додавання термінних сем.

Слід зазначити, що розширення значення слова не надто широко розповсюджене в економічній терміносистемі чеської літературної мови. Виявлено лише кілька чеських економічних термінів, які ілюструють такий процес. Наприклад, **konkurz** у загальнолітературній мові означає змагання, яке дає змогу виявити кращого з учасників (конкурс на заміщення посади). У ЧЕТ лексема розширила значення і означає встановлення порядку оплати великих кредиторів для задоволення претензій до неплатоспроможного боржника.

Метафоризація у системі економічних термінів

Одним з найпродуктивніших семантичних способів поповнення терміносистем новими лексемами в чеській мові є метафоризація загальноживаних слів. При розгляді номінативної функції мови, її семантичного аспекту метафоризація являє собою стійкий механізм утворення нових лексичних одиниць, а не засіб використання готових лексем у вторинній для них функції називання економічних понять.

Найчастіше в процесі метафоричного переосмислення у ЧЕТ беруть участь іменники, рідше – прикметники. Результатом вторинної номінації є виникнення терміна, який, хоч і зберігає звукову оболонку загальноживаного слова, однак отримує новий статус у мові та вступає у нові семантичні та синтагматичні зв'язки.

Незважаючи на загальноприйняті вимоги до терміна, суть яких виразив О. Реформаторський у висловлюванні «термін точний і холодний і сфера експресії для терміна в рамках термінології проти-показана» [2:127], у процесі термінологізації загальноживаної лексики бере участь метафора. На перший погляд метафора як засіб термінотворення не повинна була б мати місця в науковому контексті. Але метафору загалом в жодному випадку не слід розглядати лише через призму метафори поетичної. Метафора – це засіб вторинної номінації, особливо сферах спеціального функціонування лексеми. Тому із загальноживаної лексики у термінологічну переноситься звукова оболонка, яка в термінології набуває статусу окремої лексеми.

Метафорична номінація – це подвійний процес: з одного боку, це поповнення новими значеннями, новими найменуваннями окремої термінологічної системи або в галузі термінології – інакше кажучи – виникнення нових слів, а з іншого, загального словникового складу мови, – це розширення значень, набуття нових термінологічних значень словами загального словникового складу мови. У процесі метафоризації із загального значення виникає спеціалізоване на основі подібності за формою, функцією, а також як наслідок асоціацій. Під час метафоризації не застосовуються ніякі формальні структурні засоби словотворення – словотворчим формантом виступає зміна семантики. Нерідко важко пояснити, на основі яких подібностей (зорових, просторових, зооморфних і ін.) ґрунтується зв'язок мотивувального і мотивуючого елементів. Найчастіше в сучасній чеській економічній термінології процесу метафоризації підлягають такі тематичні групи іменників: назви тварин (**byk, medvěd**); абстрактні іменники (**intervence, regres**); іменники, що розначають родинні стосунки (**dcera, vnučka**); предмети побуту (**klíč, koš, nůžky**).

Набуваючи нового значення, лексема відповідно змінює свою сполучувальність: наприклад, **byk** – 1. самець; **byk** – біржовий спекулянт, діяльність якого полягає у «трі» на підвищення курсу (ціни) цінних паперів і валют (в спец. тексті вживається переважно в множині **byci**); **čtyřúhelník** – прямокутна фігура з чотирма кутами, **čtyřúhelník magický** – графічне зображення чотирьох цілей економічної політики, яке використовується для характеристики економічної ситуації в конкретній країні; **dcera** – прямий нащадок, дитина жіночої статі, **dcera** – дочірнє підприємство; **hlad** – фізичне відчуття потреби в їжі, **hlad po penězích** – один із видів надмірного знецінення грошей на стадії гіперінфляції, за якого попри надмірне зростання грошової маси банкам не вистачає готівки для забезпечення нею своїх клієнтів; **imunita** – 1. опір організму вторгненню чужорідних речовин; 2. недоторканість (депутатська, дипломатична), **daňová imunita** – звільнення від сплати податків окремих юридичних або фізичних осіб відповідно до національного чи міжнародного права; **intervence** – насильне збройне втручання однієї або кількох держав у внутрішні справи іншої держави; **devizová intervence** – форма

впливу національного банку країни на формування курсу національної валюти, **zbožní intervence** – масовий продаж певних споживчих товарів з метою збити ажіотажний попит на них і не допустити підвищення ринкових цін; **Karta** – 1. умовно зменшене загальне зображення земної поверхні, її частини або окремих країн світу; 2. невеликий аркуш твердого паперу, на якому зображені умовні фігури або значки чотирьох мастей; **zelená karta** – угода про взаємне визнання страхового покриття цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів та про взаємодопомогу щодо відшкодування можливих збитків у міжнародному автотранспортному сполученні; **koridor** – великий коридор*, **měnový koridor** – встановлювані державою межі коливання валютного курсу національної грошової одиниці до твердих валют провідних країн; **koš** – плетений посуд, який використовується для перенесення предметів (напр. фруктів), **spotřební koš** – розрахунковий набір, асортимент товарів, що характеризує типовий рівень і структуру місячного (річного) споживання людини чи сім'ї; **valutný koš** – набір валют, що використовуються для котирування чужоземних валют з метою встановлення курсу національної або міжнародної (регіональної) валюти; **matka** – жінка у відношенні до своєї дитини, **matka** – основне підприємство, під порядкуванням якого перебувають дочірні фірми; **medvěd** – 1. хижак великого розміру з густою шерстю (буває бурий та полярний); 2. незграбна або буркотлива людина 3. в назвах сузір'їв (Malý, Velký medvěd), **medvěd** – біржовий спекулянт, котрий одержує прибуток, «граючи» на зниження ціни товарів, курсу (ціни) цінних паперів і валюти (в спец. тексті вживається переважно в множині **medvědi**); **nůžky (SSČ)** – інструмент, що складається з двох лез і використовується для різання, стрижіння, **cenové nůžky** – порушення співвідношень цін на окремі групи товарів, що виникає внаслідок прямого втручання держави у внутрішню ціноутворення або внаслідок протекціоністських заходів держави у зовнішній торгівлі; **ring (SSČ)** – арена для боксу, **ring** – короткотермінова угода (змова) підприємців щодо скуповування чи вилучення з ринку певних товарів та їх утримування на складах з метою підвищення попиту й подальшого продажу за вищими цінами; **prázdniny** – більш ніж одnodенна перерва у роботі шкільних і ін. закладів, **daňové prázdniny** – період часу, на який платника податків звільняють від сплати одного чи декількох податків; **regres** – напрямок розвитку від вищого до нижчого, рух назад, занепад, **regres** – зворотна вимога відшкодувати збитки, що пред'являються однією особою іншій, з вини якої ці збитки виникли.

Метафора здатна створювати експресивне значення.

Корпус аналізованого матеріалу дозволяє стверджувати, що серед метафоризованих термінів найбільша кількість двокомпонентних аналітичних сполук.

Їх можна розділити на такі структурні три типи:

1) прикметник + іменник:

а) відносний прикметник + іменник у Н.в. (слово, яке метафоризує): **bankovní panika**, **burzovní hra**, **burzovní pyramida**, **dividendová historie**, **hrubá prostornost**, **finanční koloběh**, **finanční tok**, **inflační spirála**, **komerční rychlost**, **konzumní zralost**, **měnový šok**, **obchodní řetězec**, **obchodní strategie**, **pojistní kmen**, **privatizační vlna**, **směnečné páři**, **směnečný regres**.

Деякі метафоризовані прикметники утворюють широкі термінні гнізда: **cenový** – **cenová hladina**, **cenová hranice**, **cenová podlaha**, **cenové dno**, **cenové rozpětí**, **cenový strop**, **cenová valka**; **daňový** – **daňová oáza**, **daňové prázdniny**, **daňový klíč**, **daňový manévr**, **daňový raj**, **daňová suverenity**, **daňový útlak**; **investiční** **investiční horizont**, **investiční hranice**, **investiční přitažlivost**, **hospodářský** – **hospodářský bojkot**, **hospodářský rozkvět**, **hospodářský rozvrat**.

б) якісний прикметник як метафоризоване слово + іменник у Н.в. **černý trh**, **čistý majetek**, **čistá inflace**, **čistá aktiva**, **čistý zisk**, **dravý obchodník**, **horké peníze**, **měkké peníze**, **měkká měna**, **měkký úvěr**, **mrtvá aktiva**, **panenská půjčka**, **pružná hypotéka**, **přímá inflace**, **stínová ekonomika**, **svobodný obchod**, **šachovnicová bilance**, **šedulová daň**, **špinavé peníze**, **tichá aukce**, **tichá společnost**, **tvrdá měna**, **věčné obligace**.

Часто у ролі метафоризованого прикметника виступають назви кольорів **černá čísla**, **černá nula**, **červená nula**, **šedá ekonomika**, **šedá zóna**, **šedé peníze**, **šedé příjmy**, **šedé mýtné**, **zelená daň**, **zelený haléf**. Переважно всі кольори в межах спеціальної лексики мають переносне значення і кожен несе своє семантичне навантаження. Так, **červený** має негативну конотацію: **červená čísla** – záporná hodnota výsledku hospodaření, **obchodování podniku**, **firma ap.**, která ukazuje, že podnik, **firma ap.** jsou ztrátové. Натомість **zelený** носить позитивну семантичну забарвленість: **zelený fond** – fond investující finanční prostředky do projektů a činnosti, které mají pozitivní vliv na životní prostředí.

2) іменник у Н.в. як метафоризоване слово + іменник у Р.в. як слово, яке метафоризує: **kulisa burzy**, **napjatost bilance**, **odliv vkladů**, **portfolio akcií**, **proud zboží**, **pružnost trhu**, **přiliv deviz**, **ramec finansování**, **rychlost prodeje**, **strop druhu**, **teorém pavučiny**, **teorie her**, **vrchol poptávky**, **zdroj příjmu**.

Отже, метафоризована терміносполука виступає як одна номінативна одиниця. Розпадаючись на компоненти, вона втрачає своє спеціальне значення. У всіх типах двоскладових метафоричних сполук існує чіткий розподіл функцій: один компонент є своєрідним мікроконтекстом для метафоризації іншого. Конотативне навантаження у сполученнях такого типу можуть мати як головний, так і залежний компонент. Бінарним метафоризованим сполукам притаманна як семантична, так і синтаксична залежність.

На семантичному рівні розрізняють два типи залежності:

– слово, яке метафоризується, перебуває у відношенні семантичної залежності до слова, яке метафоризує;

– слово, яке метафоризує перебуває в стані семантичної зверхності до слова, яке метафоризується.

Через те що компоненти метафоризованої терміносполуки перебувають у стані підпорядкованості одне одному, між їх складниками на синтаксичному рівні також виділити також два типи відношень:

- залежне слово перебуває у відношенні підпорядкованості до головного слова;
- головне слово перебуває у відношенні зверхності до залежного слова.

Компоненти двоскладової метафоризованої терміносполуки пов'язані між собою тими ж видами зв'язку, що і складники звичайного словосполучення, тобто керуванням, узгодженням та приляганням.

Аналізуючи терміносполуки цього типу, слід зауважити, що в деяких випадках метафоризоване слово при перетворенні у термінологічний компонент зазнає, окрім семантичних, ще й граматичних змін. Так, прикметник, коли стає частиною метафоризованого словосполучення, втрачає здатність утворювати ступені порівняння (*див. таблицю*).

<i>У загальнолітературній мові</i>	<i>В економічній терміносистемі</i>
Černý – černější – nejčernější	Černý – obchod, trh
Čistý – čistější – nejčistější	Čistý – inflace, investice, konosament, majetek, monopol, pasiva, úrok, vývoz
Dlouhý – delší – nejdelší	Dlouhý – zboží
Měkký – měkčí – nejměkčí	Měkký – peníze, úvěr
Pevná – pevnější – nejpevnější	Pevná – sazba
Pružný – pružnější – nejpružnější	Pružný – cena, hypotéka
Rychlý – rychlejší – nejrychlejší	Rychlé zboží
Šedý – šedější – nejšedější	Šedý – ekonomika, trh, zóna
Špinavý – špinavější – nejšpinavější	Špinavá konkurence
Tvrdý – tvrdější – nejtvrdější	Tvrdý – konkurence, měna
Volný – volnější – nejvolnější	Volný oběh
Zdravý – zdravější – nejzdravější	Zdravý trh

Трикомпонентні одиниці серед метафоризованих сполук представлені невеликою кількістю: **nevidetelná ruka trhu, prání špinavých peněz**.

Метафоризовані терміни більш зрозумілі для пересічного мовця і тому вони легко проникають у повсякденне мовлення.

Метонімізація як засіб семантичного переносу

Певна кількість термінів в сучасній ЧЕТ творяться на основі метонімічного переносу. Метонімія – це семантичний процес, при якому форма мовної одиниці або оформлення мовної категорії переноситься з одного об'єкта позначення на інший на основі певної їх суміжності, дотичності (просторового, часового, атрибутивного, казуального та ін. характеру) при відображенні в свідомості мовця. Наші спостереження свідчать, що найчастіше метонімічний перенос відбувається за такими моделями:

1) *дія-результат дії*: **depozitum, dodání, investování, pojištění, příkaz, rozprodej, směna, srážka, vklad, výnos;**

2) *наука – об'єкт науки*: **ekonomika, marketing, management, účetnictví;**

3) *дія – об'єкт дії*: **dealerství, dovoz, vývoz.**

Серед різних способів семантичної деривації в сфері термінології метонімічні і метафоричні переноси переважають тому, що виникнення нових асоціативних зв'язків між науковими поняттями легше оформлювати засобами рідної мови, ніж використанням для цього вже готових найменувань, запозичених з інших мов. Продуктивність цих видів семантичної трансформації також можна пояснити особливістю людського мислення – зда-

тністю побачити схожість чи суміжність між «елементами фізично сприйнятної дійсності», а також різними абстрактними поняттями в процесі пізнавальної діяльності людей.

Ретермінологізація і детермінологізація в економічній термінології

Процес наближення терміна до загальноживаного слова називають детермінологізацією. Коли лексема переходить до широкого вжитку, вона поступово втрачає основні дефінітивні і системні ознаки, притаманні термінові (тенденція до моносемічності в межах свого термінологічного поля, відсутність експресії, стилістична нейтральність і ін.). Провести межу між термінологією та загальноживаною лексикою досить важко. Термін, на основі якого виникло загальноживане слово, залишається в межах своєї терміносистеми без змін подібно до того, як і при термінологізації загальноживане слово, яке стало джерелом виникнення нового терміна, не перестає функціонувати в своєму загальному значенні. Тому детермінологізація і термінологізація спричиняють появу полісемічних лексем.

Здебільшого детермінологізація лексичних одиниць триває досить довго. Перш ніж стати частиною загальномовного фонду з термінами відбуваються зміни, які формуються протягом чотирьох етапів: 1) народження; 2) стрімке розгортання семантики, яке супроводжується потоком похідних від базового слова; 3) період стабільності, розширення зв'язків з іншими лексичними групами; 4) криза, тобто спад, що супроводжується розмиванням меж спеціального терміна (детермінологізація).

Так, економічний термін **dividenda** має таке спеціальне значення – це частина прибутку акціо-

нерного товариства, котра щорічно розподіляється серед акціонерів після сплати податків, відрахувань на розширене відтворення та до страхових (резервних) фондів і сплати процентів на банківський кредит. Але зараз цей термін частково змінив сферу свого вживання і використовується на позначення будь-яких прибутків, напр. **politické dividenda**.

Доволі широкого розповсюдження у ЧЕТ набуло явище ретермінологізації. Ретермінологізацію за звичай розуміють як перехід терміна з однієї галузі в іншу, хоча деякі вчені вважають її одним з видів детермінологізації. На нашу думку, зміна статусу лексеми призводить до появи нової, омонімної, з новою термінною семантикою.

Процес ретермінологізації, як правило, відбувається за такою схемою: загальноживане слово → термін → перехід терміна у іншу термінологічну групу.

Найбільшу кількість серед нових «старих» термінів у галузі економіки посідають медичні за походженням терміни на позначення стану: **deprese, kolaps, reanimace, sanace, šok**. Медичні терміни, переходячи у термінологію економічну, стають, як правило, компонентами аналітичних термінів: **ekonomický kolaps, kolaps trhu, ekonomická deprese**: Pokud vláda nepomůže vinařům, hrozí prý českému vinařství výrazný **ekonomický kolaps**. **Kolaps trhu** s povolenkami je důsledkem jejich příliš vysokého počtu a výhlíde na to, že Evropská komise nebude schopna prosadit své plány razantnějšího snížení emisí skleníkových plynů.

Не завжди просто, а інколи практично неможливо визначити, система якої науки була донором терміна. Однак це не стосується термінів, які існували в певній науці з моменту її зародження і належать до ключових у ній. До таких в чесь-

кій економічній термінології належить, наприклад, запозичений з математики термін **skalar**.

Терміни, які переходять в економічну термінологію з інших галузей, часто стають компонентами складених найменувань економічних понять. Саме у терміносполучці ретермінологізований компонент найповніше виявляє новонабуті ознаки. Наприклад, фізичний термін **dynamika** є компонентом таких аналітичних економічних термінів: **dynamika cen, dynamika kurzů, dynamika nákladů, dynamika sazeb, dynamika trhu**. Лінгвістичний термін **frazeologie** використовується у економічному контексті у поєднанні з прикметником **obchodní**. Філософський термін **fetišizmus** стає складником терміносполук **fetišizmus peněz, zbožní fetišizmus**.

Аналіз наведених прикладів свідчить, що донорами новітньої чеської економічної термінології виступають як природничі (математика, медицина, фізика), так і гуманітарні (мовознавство, філософія) науки. Найбільш нечіткою є межа між юридичною та економічною термінологією, оскільки юриспунденція та економіка перебувають у постійній тісній взаємодії.

Явище ретермінологізації є ще одним прикладом мовної економії. Терміносистеми різних галузей у процесі постійної взаємодії збагачують склад одна одної, використовуючи вже наявні в мові лексеми.

Отже, семантичні процеси в сучасній чеській економічній термінології складні та неоднорідні. У процесі семантичного термінотвору найактивнішу роль відіграє метафора. Серед метафоричних термінів найбільша кількість бінарних словосполук, оскільки метафоризоване слово найповніше виявляє своє нове значення саме у словосполучці.

Література

1. Д'яков А., Кияк Т., Куделько З. Основи термінотворення. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2000.
2. Реформаторский А. А. Что такое термин и терминология? // Вопросы терминологии. – М., 1961. – С.126 – 136.
3. Струганець Л. В. Детермінологізація лексики сучасної української літературної мови // Лінгвістичні дослідження : / За заг.ред. Л. А. Лисенко. – Харків, 2000. – Вип. 5. – С. 95 – 104.
4. Струганець Л. В. Термінологізація лексичних одиниць сучасної української літературної мови // Наука і сучасність: Зб. наук. пр. Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – К.: Логос, 2001. – Т. XXVI. – С.255 – 268.
5. Телия В. Н. Метафоризация как основной прием создания лексических и фразеологических средств языковой картины мира // Роль человеческого фактора в языке. – М., 1987. – С. 20 – 40
6. Цаголова Р. С. Лексико-семантические особенности политико-экономической терминологии. – М.: Изд-во МГУ, 1985.
7. Черникова Н. В. Метафора и метонимия в аспекте современной неологии // Филологические науки. –2001. – № 1 С.82 – 90.
8. Daneš F. a kolektiv Český jazyk na přelomu tisíciletí.- Praha: Academia, 1997.
9. Filipec J., Čermák F. Česká lexikologie. – Praha: Academia, 1985.
10. Sochor K. Příručka o českém odborném názvosloví. – Praha: Nakladatelství československé akademie věd, 1955.

Пілецька Наталія Володимирівна – аспірантка кафедри слов'янської філології ЛНУ ім. Івана Франка.